

GLUMAČKE ZVIJEZDE I SCENSKA GLAZBA

O 17. Marulićevim danima u Splitu

Zvijezde na nebu Marulićevih dana

Na kazališnom nebu Marulovih dana ovaj su put najsjajnije zablistale glumačke zvijezde i scenska glazba – kreacije po kojima će ovo festivalsko izdanje biti upamćeno. Ako je istina da je glazba najprirodnija od svih umjetnosti, jer nastaje iz ritma kao i disanje bez kojeg nema života, onda je svaka vivisekcija ili nekakvo speleo-loško sondiranje scenske glazbe Mitje Vrhovnika Smrekara u predstavi *Elita – Gospoda Glembajevi* u stvari nepotrebno, suvišno. Bit će sasvim dovoljno reći kako je ovaj Smrekarov rad dao najdubiji ritam dahu i duhu Krležine veledrame.

Broje su glumačke uloge izbrušene do sjaja dijamenta kao živi bljesak duha na splitskim pozornicama najsnažnije markirale Marulove dane. Ogroman umjetnički kapital koji u svojoj glumačkoj glavi nosi Ksenija Marinković, sva beskrajna raskoš minimalističke igre Nikše Butijera, kinematska energija i bogomdani veliki pomak od našega scenskog svijeta u liku i djelu Rakhana Rushaidata, fascinantna inteligencija tijela, gipkost glumačke duše i cio kromatski spektar emocija Čede Martinića, apsolutna i bestjelesna moć filigranske Kristine Stevović koja postavlja najbolnija pitanja o životu i smrti, na osebujan način genijalna dječja metafizika beskrajnje zaigranosti Živka Anocića... Pretjerano? Nije. Postavivši na 17. Marulovim danima vrlo visoke standarde, ovi glumci potvrđuju sve prihvatljiviju tezu kazališnih teoretičara da je glumac jedini pravi autor/kreator u kazalištu. Tko će se uskoro odvažiti taj nespretni termin *autorsko kazalište*, termin oko kojega se stalno spoticemo, napokon nazvati glumačkim kazalištem? I to

Smisao života gospodina Lojtrice

ne iz jeftinih razloga oponiranja terminu *redateljsko kazalište*, nego iz razloga preciznosti. Dakle, kako staviti glavu na panj i odvažno reći ili napisati – *glumačko kazalište*, a da ne budete izvrgnuti ruglu, gdje će onaj finiji svijet ustvrditi kako je riječ o tautologiji? Nabrojene pojedinačne uloge u drugim predstavama, ali i kolektivna igra iz ZKM-ove *S druge strane* i KNAPP-ove *Smisao života gospodina Lojtrice* na 17. Marulićevim danima nisu napravile mali procjep, nego snažan tektonski lom i pružile, odjettinici bi rekli, krunski dokaz o tomu što se doista događa na recentnoj hrvatskoj kazališnoj sceni.

Neka viša razina inteligencije i mašte ove je godine intervenirala u bespravnu gradnju kazališta kao kule bjelokosne, kada je riječ o redateljskim čitanjima klasika Begovića i Krleže. Ta je ista inteligentna mašta spriječila izdavanje građevinske dozvole za gradnju Glembajeva crvenoga građanskog salona, rastjerala je dilere anestetika koji bi rado paralizirali divlju narav Gige i Marka Barića, snažno se suprotstavivši kazališnim mrtvozornicima koji bi ova u duhu zauvijek vitalna dramska lica rado strpali u formalin. Redatelj Goran Golovko, očistivši iz Begovićeve drame *Bez trećega* gotovo sve prostorno i vremenski znakovlje, od vizualnoga, preko psihologije "ženskih živaca" pa sve do međuratnoga društvenoga konteksta, na sceni ostavlja vječnu priču o dvoje ljudi, sasvim nalik divljim životinjama, čije se tegobe

Hasanaginica

detektiraju kroz neprobojnu plašljivost, šifru njihova odnosa. Nesavladiv strah rezultira vječnim pokušajima bijega, najsnažnijom oznakom divljine, bijegom od sebe, od drugog, sa scene, iz života: veoma lucidno čitanje i ljubavi i Begovića. Dijametralno je suprotan redateljski postupak Ivce Buljana u bavljenju podivjalim Glembajevima: on ih snažno konfrontira, njihovu poživinčenost datu kroz dramske sukobe potiče do kraja, izvlačeći iz njih najgrublje vrste materijalne i seksualne energije. Podudarnost u tretmanu aspekta zjerstva i Begovićeve i Krležine dramskih lica možemo pronaći u samoj suštini kazališta – oba su redatelja bila u potrazi za oblikom ljudske unutrašnjosti, spremno otklonivši klopku traženja dekora vanjskoga života. Uz Gorana Golovka i Ivicu Buljana pustolovni je duh pokazala i mlada slovenska redateljica Ivana Dilas predstavom *Ovaj krevet je prekratak ili Samo fragmenti* Nine Mitrović. Premda je u ovu produkciju Slovenskoga narodnog gledališta iz Nove Gorice doslovce neplanirano uskočila, Ivana Dilas visokom se razinom poznavanja zanata, promišljanja prostora igre, rada s glumcima i prihvaćanja dramskoga teksta – koji je u prvoj produkciji off scene riječkoga HNK-a neslavno propao – snašla upravo fantastično. Pojam istraživačkoga rada u teatru upravo se preko ove režije Ivane Dilas može proširiti i na snalaženje u teškim uvjetima opstanka: ne samo da je opstala – slovenska je redateljica i pobijedila.

PREMIJERE

FESTIVALI

OBLJETNICE

RAZGOVOR

GLAZBENI

TEATAR

ESEJ

TEMAT

GAVRAN U

PARIZU

IZ STRANIH

ČASOPISA

TEORIJA

IZ POVIJESTI

NOVE

KNJIGE

DRAME

U uzvisinama misticizma i u dolinama senzualizma, od intuitivnoga tapkanja pa do autonomnoga umjetničkog stava, od snažno razvijena osjećaja za samu prirodu umjetnosti pa do ledene cerebralne strogoće, put od prokreacije kao vrha duhovnosti pa do loše ispričana vica – tek su one izvanjske, vitičaste zagrade koje donekle pokušavaju koncentrirati estetiku 17. Marulićevih dana. Dakle, devet predstava koje su u selekciji dramaturginje Željke Turčinović između 21. i 28. travnja igrane u splitskome Hrvatskom narodnom kazalištu potvrdile su pravu narav odnosa umjetnosti i vremena, posve i, nadajmo se, konačno demantiravši površne iluzije da u tom odnosu treba biti ukalkuliran aspekt napretka. Uostalom, i one izvanjske, vitičaste zagrade kažu isto: uglavnom svim dosadašnjim izdanjima Marulovih dana pristajao bi upravo takav okvir. Odbacivši, dakle, pritisak koji izaziva riječ *napredak* – tako svojstven tehnologiji – sama od sebe iz ove splitske kazališne priče iskopčala se i oholost.

Šteta što na Festival nije stiglo ama baš ništa s orfičkoga kotača vječnosti iz hrvatske srednjovjekovne baštine, kao ni iz naše divne opsesivne dramske renesansne literature pa ni iz prosvjetiteljstva, koje je potjeralo prirodni ljudski mrak i uspostavilo to zamorno beskonačno svjetlo. Najnovije je izdanje Marulićevih dana bilo fokusirano na 20. i 21. stoljeće: iz klasične hrvatske dramske literature igrao se Vojnović, Krleža i Begović, iz suvremene Šehović, Matišić i Mitrović te Nadarevićeva adaptacija Ogrizovića. Dramski su materijal kao neodvojiv segment predstave u cjelini ponudili Saša Anocić te duet Nataša Rajković i Bobo Jelčić.

PREMIJERE

FESTIVALI

OBLJETNICE

RAZGOVOR

GLAZBENI

TEATAR

ESEJ

TEMAT

GAVRAN U

PARIZU

IZ STRANIH

ČASOPISA

TEORIJA

IZ POVIJESTI

NOVE

KNJIGE

DRAME

Maškarata ispod kuplja

S druge strane

Kurve

Bez trećega

I gde čuda, baš iz takve prostačke medijske logike niče divan svijet: velika je ljudska povlastica biti dio te opskurne kazališne djelatnosti, ne htjeti zgurati sebe na tri retka uhvaćena između tečajne liste i (uz dužno poštovanje!) savjeta o suzbijanju štetnika povrća, skloniti

svoju glavu u Platonov svijet ideja, sačinjavati dio elitnoga sna u kojem se još uvijek, uostalom, možemo prepirati o vrijednosti/bezvrijednosti suvremene domaće drame, shvaćajući i prihvaćajući činjenicu da je popularnost ljudska, a slava Božja.

Ovak krevet je prekratak ili samo fragmenti

Ničiji sin

Oblaci nad Festivalom: filozofija prezenta

Potkraj Marulovih dana kazališno se nebo naoblachilo, ponajprije zbog odluke žirija o raspodjeli dvanaest nagrada koje su u većini donesene preglasavanjem, tako da su neke od tih nagrada izgubile na specifičnoj težini, označujući puki matematički zbroj, a ne savjesno urojen kritički instrumentarij u svaki pojedini segment predstave.

Stratusi nad festivalom nadvili su se i zbog posve neopreznoga, opasnoga približavanja rubu pomodne provalje koja unutar dominantne filozofije sadašnjosti guta mlade. Amerikanci su u tu svrhu skovali riječ *ageizam*. Dakle, rasizam, ageizam. Kriterij mladosti, pa još k tomu i rodno određenja, na Marulovim danima prečesto ponavljan ne bi li postao istinit, nema nijedno uporište u estetici, a o etici da ne govorimo. Taj navodni kriterij, a

u suštini prekršaj, čije je ponašanje istovjetno ponašanju peronospori i filokseri, atraktivan je argument u politici, na modnim pistama i u vinogradu domaće drame.

Sve s ovoga svijeta podliježe mogućnosti maligne resemantizacije, a za to su neoboriv dokaz pružili mediji, nimbusima zamračivši sve vrijeme trajanja Marulovih dana. Novinari kao da su bili na tečaju brzoga čitanja kod neoavangardista koji razmatraju da umjetnost ne otvara novi svijet, nego razgrađuje pretpostavke vlastite opstojnosti pa će u skladu s tim sedma sila s punim pravom ignorirati nacionalni kazališni festival. Gotovo je nemoguće drukčije objasniti totalni medijski muk, osim da su novinari bili na *blind dateu* kod Ortege y Gasset, gdje su, preletjevši gradivo, popabirčili zaključak o smrti i dehumanizaciji umjetnosti. A možda je tajac doista skrivila kraća avantura između Baudrillarda i domaćih medija, neki *one-night-stand* s kakvim modernim nihilistom, *brifing* na adresi Glupost & Površnost?

PROGRAM FESTIVALA

HNK U ZAGREBU

Mustafa Nadarević (prema Milanu Ogrizoviću):
HASANAGINICA
Redatelj: Mustafa Nadarević

HNK U SPLITU

Milan Begović: BEZ TREĆEGA
Redatelj: Goran Golovko

KRALJEVSKO POZORIŠTE ZETSKI DOM, CETINJE

Ivo Vojnović: MAŠKARATA ISPOD KUPLJA
Redatelj: Ivica Kunčević

LITAVSKO NACIONALNO DRAMSKO KAZALIŠTE VILNIUS

Miroslav Krleža: GOSPODA GLEMBAJEVI
Redatelj: Ivica Buljan

ZAGREBAČKO KAZALIŠTE MLADIH

Nataša Rajković i Bobo Jelčić: S DRUGE STRANE

HNK U OSIJEKU

Feda Šehović: KURVE
Redatelj: Ivan Leo Lemo

HNK IVANA PL. ZAJCA U RIJECI

Mate Matišić: NIČIJI SIN
Redatelj: Vinko Brešan

KNAPP, PEŠČENICA, ZAGREB

SMISAO ŽIVOTA GOSPODINA LOJTRICE
Autor i redatelj: Saša Anočić

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠĆE NOVA GORICA

Nina Mitrović: OVAJ KREVET JE PREKRATAK ILI SAMO FRAGMENTI
Redateljica: Ivana Dilas